

PLAN MOT
KRÄNKANDE
BEHANDLING,
TRAKASSERIER OCH
SEXUELLA
TRAKASSERIER LÄSÅR
23/24

Svaleboskolan F-9

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
1.1	Följande verksamheter omfattas av planen	4
1.2	Skolans ansvar	4
1.2.1	<i>Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier</i>	<i>4</i>
1.2.2	<i>Skyldighet att anmäla</i>	<i>5</i>
1.2.3	<i>Ansvar</i>	<i>5</i>
1.2.4	<i>Lagstiftning</i>	<i>5</i>
1.3	Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier	5
1.4	Ansvarig rektor	6
1.5	Förankring av planen	6
2	Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge	7
2.1	Delaktighet	7
2.1.1	<i>Elevers delaktighet</i>	<i>7</i>
2.1.2	<i>Vårdnadshavarnas delaktighet</i>	<i>7</i>
2.1.3	<i>Personalens delaktighet</i>	<i>7</i>
2.2	Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder	7
2.3	Beskrivning av nuläge	9
3	Analys och åtgärder för kommande läsår	12
3.1	Analys	12
3.2	Nya mål, insatser och åtgärder	13
4	Bilaga 1: Begrepp och definitioner	14
5	Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder	16
6	Bilaga 3	19

Bilagor

Bilaga 1: Kartläggning kränkande behandling, trakasserier och diskriminering under läsåret 2022_2023

1 Bakgrund

1.1 Följande verksamheter omfattas av planen

Planen omfattar Svaleboskolan F-9 och fritidshem F-6.

1.2 Skolans ansvar

Alla elever har rätt att känna sig trygga i skolan. De ska aldrig behöva utsättas för kränkningar, det vill säga sårande eller förnedrande behandling, varken från lärare och personal på skolan eller från andra elever.

Skolan har ansvar att förhindra att elever behandlas illa och det regleras i skollagen och diskrimineringslagen. I dagligt tal brukar man kalla återkommande kränkningar för mobbing, men det är inte ett begrepp som används i lagstiftningen. Istället används begreppen kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier (se även bilaga 1 om begrepp och definitioner).

1.2.1 Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

På varje skola ska det enligt skollagen finnas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Det målinriktade arbetet omfattar att främja, förebygga, upptäcka och åtgärda kränkande behandling. Varje år ska det upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder man avser att påbörja eller genomföra det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska vara med i efterföljande års plan.

Enligt diskrimineringslagen ska skolan arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Varje verksamhet ska ha riktlinjer som visar att sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna inte accepteras. Varje skola ska också ha rutiner som dels klargör hur verksamheten ska agera om trakasserier påstås ha inträffat, dels anger vem den som anser sig trakasserad ska vända sig till och vem som ska ansvara för att händelsen eller påståendena utreds.

De sju grunderna för diskriminering:

- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

För skolorna i Lunds kommun väljer vi att ha en samlad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier. Det är viktigt att all personal och även eleverna och deras vårdnadshavare känner till planen.

1.2.2 Skyldighet att anmäla

En lärare eller annan personal på skolan som får veta att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier i samband med verksamheten ska anmäla detta till rektorn. Rektorn är skyldig att anmäla det till huvudmannen. När det gäller kränkande behandling är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i de fall kränkande behandling konstaterats, vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

1.2.3 Ansvar

Huvudmannen, i detta fall Lunds kommun, har det yttersta ansvaret för att skollagen och diskrimineringslagen följs. I Lunds kommun har huvudmannen delegerat dessa ansvarsområden till respektive skolas rektor.

För verksamhet som avses i skollagens 25 kapitel (exempelvis öppen förskola och öppen fritidsverksamhet) och fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet gäller plikten att anmäla kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier för den personal som huvudmannen utser.

1.2.4 Lagstiftning

Lagstiftning som styr ovan beskrivna skyldigheter att arbeta mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier finns i:

- Skollagen kapitel 6, 6-10 §§
- Diskrimineringslagen kapitel 16, 18-20 §§

1.3 Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier

Barn- och skolförvaltningen har tagit fram en förvaltningsgemensam rutin som används när skolan fått veta att en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier av en annan elev eller av personal. I dessa fall ska personalen informera rektor omgående i enlighet med 6 kap 10 § skollagen, eller 2 kap 7 § diskrimineringslagen (anmälningsplikt). All personal inom förvaltningens olika verksamheter omfattas av bestämmelserna.

Rutinbeskrivning när ett barn eller en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier:

Medarbetare

När en medarbetare får veta att ett barn eller elev har eller kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier ska medarbetaren genast informera rektorn om detta, senast nästa arbetsdag.

Rektor

Så snart informationen nått rektorn görs en anmälan till huvudmannen om händelsen. Rektorn, eller en annan person som rektorn utser, börjar sedan att tala med de som varit involverade. Rektorn beslutar också om eventuella åtgärder för att förhindra att kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier fortsätter.

I de fall då kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier har konstaterats,

följer rektorn, eller den rektor utser, upp att åtgärderna varit tillräckliga och att den kränkande behandlingen, diskrimineringen eller trakasserierna verkligen har upphört. Om det i uppföljningen visar sig att de vidtagna åtgärderna inte varit tillräckliga beslutar rektorn om eventuella förändringar av de åtgärder som vidtagits tidigare, alternativt fattar beslut om nya åtgärder för att se till att den kränkande behandlingen, diskrimineringen eller trakasserierna verkligen upphör.

1.4 Ansvarig rektor

Corinne Bonder

1.5 Förankring av planen

- *Nyupprättad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier* förankras med vårdnadshavarna genom att den presenteras på Unikum samt på vårterminens Forum för Samråd.
- *Nyupprättad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier* läggs ut på skolans hemsida.
- *Nyupprättad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier* lyfts med vårdnadshavare, barn/elever och personal när den är färdigställd, i början av vårterminen.
- Nyupprättad plan går igenom med personal i januari.
- *Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier* samt *Veberödsvägen* är ett underlag som kurator går igenom med nya medarbetare som en del av introduktionen.
- Vid vårterminens första Forum för samråd samt vid klassernas föräldramöten går rektor, eller den rektor utser, (biträdande rektor och /eller arbetslagen) igenom planen med vårdnadshavare samt förklarar hur skolan arbetar främjande och förebyggande och utgår då även från den förvaltningsgemensamma rutinen.

2 Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge

2.1 Delaktighet

2.1.1 Elevers delaktighet

Eleverna görs delaktiga i utvärdering i samband med att skolan har gjort sin kartläggning av kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Kartläggningen görs klar vid läsårets slut och presenteras för eleverna i augusti. Därefter diskuteras resultatet av kartläggningen klassvis. I klasserna tar mentorerna även upp kartläggning av nuläget samt gör analys tillsammans med eleverna, utifrån elevernas ålder och mognad.

I F-3 görs kontinuerligt kartläggningar med eleverna, i form av "Blomman" som är ett material anpassat för yngre barn. Blomman ger ett aktuellt nuläge som sedan lyfts inom ramen för arbetslagets EHM tillsammans med personal från elevhälsoteamet.

Elever i åk 4-9 görs också delaktiga genom att Utbildningsråden lyfter frågor om trygghet och trivsel, och på elevernas utvecklingssamtal pratar man också om varje elevs trygghet och trivsel.

2.1.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavarna görs delaktiga i föregående läsårs arbete genom att de får informationen i skriftlig form via skolans lärplattform. Genom LUNKen har vårdnadshavarna möjlighet att lämna synpunkter i de aktuella årskurserna.

På föräldramöten lyfts frågor kring trygghet och trivsel, och vårdnadshavarna har då möjlighet att lämna synpunkter. På utvecklingssamtalen lyfts frågan individuellt med varje elev och vårdnadshavare.

På vårterminens Forum för samråd lyfts skolans arbete mot kränkande behandling, och vårdnadshavarna görs delaktiga i utvärdering, kartläggning och analys.

2.1.3 Personalens delaktighet

Personalen får ta del av varje stadiums kartläggning av kränkande behandling, trakasserier och diskriminering vid läsårets slut. Arbetslagen tar del av elevhälsans analys, och bidrar även med ett analysunderlag för varje årskurs. I uppstarts dagarna i augusti presenterar kuratorerna resultatet av föregående läsårs analys, och arbetslagen planerar utifrån det resultatet kommande läsårs arbete.

När trivselenkäter gjorts, tar arbetslagen del av resultaten och analyserar dem.

2.2 Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder

Föregående läsårs insatser och åtgärder

F-3 Insatser under året

Under året har en rad insatser gjorts för att minimera kränkningar. Trivslerådet och rektor har tillsammans gjort en kartläggning kring vilka platser som kan vara otrygga på skolgården. Detta har utmynnat i ett "zonschema" med platser där personal ska befinna sig under rasterna.

Kuratorerna har gjort "Blomman"- en elevenkät, för att undersöka hur eleverna upplever sin skolgång. Detta har sedan lyfts med respektive arbetslag under EHM.

Skolan har arbetat med rastaktiviteter med goda resultat. Alla elever är inte på rast samtidigt och får vara på begränsade ytor. Vid lekar finns tydliga regler för att minska diskussion och konflikter. Man har arbetat fram både klassregler och rastregler. Fritidsrådet har pratat om hur man ska bete sig på fritids. Det finns även ett trivselråd och ett matråd.

Skolsköterska och skolkurator har gjort "Parkgömmet"- ett spel mot nätetikett och grooming med alla elever i åk 3.

Under läsåret har arbetet med skolans värdegrundsplan "Veberödsvägen" skett på regelbunden basis i de flesta klasser. Detta i syfte att eleverna ska få möjlighet att kontinuerligt medvetandegöras och reflektera kring värdegrundsrelaterade frågor. Ett annat syfte är att skapa en likvärdighet för alla elever.

Resultat

Antalet kränkningar minskade markant efter perioden september-november, vilket kan tänkas bero på olika insatser som gjorts. Under maj månad ökade kränkningarna åter något. Eftersom de flesta kränkningar sker på skolgården är det dit de flesta förebyggande insatserna bör riktas. Den planerade rastboden kan vara en del i detta förebyggande arbete.

Åk 4-6 Insatser under året

Under året har en rad insatser gjorts för att minimera kränkningar. Skolan har startat en rastbod där elever i årskurs 6 är ansvariga att tillsammans med en vuxen stå i boden och dela ut leksaker. Bodan har varit öppen varje lunchrast. Eleverna har fått önska vilka inköp som ska göras till rastboden. Varje måndag är personal från EHT ute på rasten och håller i en rastaktivitet. Arbete har också skett kring att personalen ska röra sig runt mer på rasterna och ha västar på sig för att vara synliga. Trivselrådet på 4-6 har anordnat rastaktiviteter och olika temadagar för att skapa trygghet och trivsel på rasterna.

Under läsåret har arbetet med skolans värdegrundsplan "Veberödsvägen" skett på regelbunden basis i flera klasser. Detta i syfte att eleverna ska få möjlighet att kontinuerligt medvetandegöras och reflektera kring värdegrundsrelaterade frågor. Ett annat syfte är att skapa en likvärdighet för alla elever.

Elevhälsan (specialpedagoger, kuratorer och psykolog) har hållit i olika workshops för resurspersonal. Teman har exempelvis varit olika perspektiv på elevers beteende och bemötande av elever med utmanande beteenden. Kuratorer och skolsköterska har även haft föreläsning kring "Kropp och Knopp/Pubertet" i årskurs 5 och där bland annat lyft begreppet samtycke.

Kuratorerna och specialpedagog/speciallärare har även gjort riktade insatser gentemot två klasser i årskurs 4 med anledning av att flera elever kände sig otrygga i klasserna. De har även tillsammans med skolsköterska genomfört "Blomman" - en elevenkät, för att undersöka hur eleverna upplever sin skolgång. Detta har sedan lyfts med respektive arbetslag under EHM.

Åk 7-9 Insatser under året

Under året har elevhälsan bidragit med ett antal insatser. Skolans värdegrundsplan "Veberödsvägen" används av mentorerna i samtliga klasser. Det har skett riktade

förebyggande insatser av kuratorerna i samtliga klasser i åk 7 med syfte att stärka grupperna och att skapa en större förståelse för hur man som elev själv kan påverka klimatet i klassen.

Elevhälsan har bjudit in externa aktörer så som "Kärleken är fri" som arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck. KÄF höll i workshops kring heder, HBTQ-frågor etc. för alla högstadieelever och befann sig i högstadiets rastutrymmen under en vecka. Vid en heldag har även sexualupplysaren Marco Vega varit inbjuden för att föreläsa om maskulinitetsnormer. Under vecka 6 anordnade elevhälsan även temaveckan "Prata sex vecka 6".

Förstelärarna har med stöd av elevhälsan arbetat med tillgänglig lärmiljö. En elevcoach har arbetat nära eleverna på rasterna. Vuxennärvaro på rasterna har även schemalagts.

Resultat

De insatser som har gjorts i årskurs 7 har resulterat i ett kartläggningsmaterial som visar att eleverna vill skapa starkare klassgemenskap, leka mer och ha gemensamma projekt. De uppskattar även vuxennärvaro i korridorerna. De vill även fortsätta arbetet med värdegrundsövningar, då de generellt sett upplever ett problem med skämtsamma elaka kommentarer.

Det innehåll som har presenterats av de externa aktörerna upplevs har varit relevant för eleverna, utifrån de kommentarer som har inkommit till kuratorerna. Även under temaveckan "Prata sex vecka 6" upplevdes ämnena som togs upp engagera många elever.

2.3 Beskrivning av nuläge

Beskrivning av nuläge

F-3:

Eftersom de flesta kränkningar sker på skolgården är det dit de flesta förebyggande insatserna bör riktas. Den planerade rastboden kan vara en del i detta förebyggande arbete.

Utvecklingsområden:

Strukturerade rastaktiviteter

Få igång rastboden/Lekoteket: planerade lekar kommer att utökas från två dagar i veckan till fem dagar i veckan

Klasslek någon dag varje vecka på lunchrast, i syfte att stärka grupperna och fånga upp individer som riskerar att hamna utanför.

Fortsatt vuxennärvaro på raster: upprätthålla zonschema för personalen, i trygghetssyfte

Fortsatt kontinuerligt arbete med skolans värdegrundsplan "Veberödsvägen" under läsåret

Arbete med språkbruk, dels eftersom kränkningar som sker är verbala men även då flera fysiska kränkningar föranletts av en verbal kränkning

Stöd till lärare och mentorer via EHT och EHM

Bli bättre på att avsluta ärenden i DF Respons, då över 50 % i dagsläget är oavslutade.4-6:

Utvecklingsområden

Att upprätthålla kontinuerligt arbete med "Veberödsvägen", skolans värdegrundsplan

Arbete kring diskrimineringsgrunderna i klasserna.

Fortsätta arbetet med ökad vuxennärvaro på raster. Många kränkningar sker där vuxna inte är närvarande. Målet är att elever i varje årskurs ska vara "allas elever", d.v.s. att exempelvis en lärare i årskurs 6 kan vara ett vuxenstöd också för en elev i årskurs 4.

Under nästa läsår planeras att två pedagoger ska hålla i strukturerade rastaktiviteter och rörelseaktiviteter.

Under läsåret kommer ett Förebyggande team att startas upp för att främja närvaro i skolan, vilket kan innebära att skolpersonal får syn på eventuella kränkningar som minskar trivseln.

Under nästa läsår planerar kuratorerna och skolpsykolog workshops kring elever med utmanande beteende med alla lärare i årskurs 4-6.

Under nästa läsår planerar specialpedagog och kuratorer workshop kring grupprocesser för arbetslaget i årskurs 4.

Satsning på gruppstärkande aktiviteter planeras i årskurs 4.

Stöd till lärare och mentorer i EHM

Fortsatt kontinuerligt arbete i trivselsråd/övriga råd, bl.a. i syfte att förebygga kränkningar.

Att använda underlaget i kränkingsanmälningarna som en handlingsplan framåt, som kontinuerligt utvärderas

7-9:

De insatser som har gjorts i årskurs 7 har resulterat i ett kartläggningmaterial som visar att eleverna vill skapa starkare klassgemenskap, leka mer och ha gemensamma projekt. De uppskattar även vuxennärvaro i korridorerna. De vill även fortsätta arbetet med värdegrundsövningar, då de generellt sett upplever ett problem med skämtsamma elaka kommentarer.

Det innehåll som har presenterats av de externa aktörerna upplevs har varit relevant för eleverna, utifrån de kommentarer som har inkommit till kuratorerna. Även under temaveckan "Prata sex vecka 6" upplevdes ämnena som togs upp engagera många elever.

Utvecklingsområden:

Fortsatt kontinuerligt arbete med "Veberödsvägen", skolans värdegrundsplan

Stöd till lärare och mentorer i EHM

Ökad vuxennärvaro på raster

Under läsåret kommer en rastbod att öppna med material som eleverna kan använda på rasterna, som exempelvis spel och bollar.

Bli bättre på att avsluta ärenden i DF Respons, då nästan 40% i dagsläget är oavslutade.

Elevrådets delaktighet i skolans arbete mot kränkningar kan/bör bli betydligt större

3 Analys och åtgärder för kommande läsår

3.1 Analys

F-3

Vid genomgång av kränkningsärenden visar kartläggningen att, likt föregående läsår, de flesta kränkningarna sker på skolgården. Det sker även en del kränkningar i fritidshemslokal och i kapprum. Vid förra läsårets sammanställning konstaterades att de flesta kränkningarna skett på lunchrasten, men detta har förändrats till innevarande läsår. Läsåret 2022/23 skedde istället de flesta kränkningar runt kl. 09-10 på förmiddagen. Merparten av de kränkningar som sker är fysiska, men även verbala kränkningar är förekommande.

Under perioden september-november har antalet kränkningar varit som flest och utöver det har det skett öknings i februari och maj månad. Vid föregående läsår stack årskurs 1 ut i statistiken där flest elever har känt sig utsatta. Detta läsår är det årskurs 2 som sticker ut, det vill säga samma elevgrupp. I förskoleklass och årskurs 1 sker färre kränkningar än i årskurs 2 och 3. Det är betydligt fler pojkar än flickor som känner sig utsatta i alla årskurser. I årskurs 3 är det enbart pojkar som upplevt sig utsatta.

Vid de allra flesta rapporterade kränkningar har det funnit personal på plats. En större del av kränkningarna sker vid enstaka tillfällen och upprepas enligt statistiken inte. Tre kränkningar är kopplade till diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet och en kränkning är kopplad till diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning.

Analys

Vid genomgång av kränkningsärenden visar kartläggningen att det är en stor skillnad mellan de olika månaderna. September och oktober sticker ut under höstterminen och under vårterminen ökade kränkningsanmälningarna markant under februari och mars månad. Dock inkom en anmälan till BEO (Barn- och elevombudsmannen) där skolan fick utreda påstådda kränkningar i efterhand. Flera av dessa skulle då ha skett under vårterminen varpå detta kan förklara den stora ökningen under februari och mars.

De flesta kränkningarna sker på skolgården på lunchrasten, men även en del i kapprum och klassrum. Det är ganska jämnt fördelat mellan fysiska kränkningar och verbala kränkningar.

Majoriteten av kränkningarna sker i åk 4. I årskurs 4 är det främst flickor som har upplevt sig bli kränkta, medan det i årskurs 5 och 6 är övervägande pojkar som har känt sig utsatta. Verbala och fysiska kränkningar är vanligast bland både pojkar och flickor. Vid ca 40% av kränkningarna har det funnits personal på plats.

I förhållande till det totala antalet kränkningar så är strax under en femtedel av ärendena kopplade till diskrimineringsgrunderna. Detta avser främst kategorin etnisk tillhörighet, men även religion, sexuell läggning, funktionsnedsättning, könsöverskridande identitet samt kön. Etnisk tillhörighet är således liksom under föregående läsår i majoritet.

7-9

Vid genomgång av kränkningsärenden visar kartläggningen att de flesta kränkningarna sker under oktober samt mars, april och maj i korridor eller uppehållsrum på skolan. Vid

knappt hälften av dessa tillfällen var det en vuxen på plats. Det är en jämn fördelning mellan verbala och fysiska kränkningar. Man kan även se att kränkningsärenden har haft en jämn fördelning mellan kl. 10-13.

Det är en relativt jämn fördelning mellan årskurserna men i årskurs 7 finns de klasser där det har skett flest kränkningar. I årskurs 7 och 8 är det jämnt mellan könen medan det i årskurs 9 övervägande är pojkar som har varit utsatta för kränkningar.

I förhållande till det totala antalet kränkningar så är få kopplade till diskrimineringsgrunderna. Sexuell läggning och etnisk tillhörighet är de två vanligaste kränkningarna kopplade till diskrimineringsgrunderna. 12 av 59 kränkningar (de totala antalet avslutade kränkningsanmälningar) har bedömts vara att betrakta som sexuella trakasserier.

3.2 Nya mål, insatser och åtgärder

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
F-3: Färre kränkningar	Strukturerade rastaktiviteter	Lugnare raster och ökad trivsel	Blomman
Ökad aktivitet på rasterna	Få igång rastboden/leketeket	Fler barn kan leka tillsammans under ordnade former	Blomman och klassråd
God klassgemenskap	Klasslek någon dag per vecka	Att klasserna har kul tillsammans	Blomman och klassråd
Tryggare raster	Ökad vuxennärvaro med zonschewan	Färre upplevda kränkningar	Blomman och klassråd
Ökad trygghet	Fortsatt arbete med Veberödsvägen	Eleverna upplever ökad trygghet och trivsel	Blomman, klassråd LUNken.
Färre kränkningar	Arbete med språkbruk	Färre kränkningar, eftersom kränkningar oftast börjar som verbala påhopp.	Blomman, klassråd analys av kränkningsärenden
Systematiskt arbete med trygghet, trivsel o studiero	Stöd till personal via EHT och EHM	Tydligare systematik inom arbetslagens arbete med kränkningar	Arbetslagens analys
4-6: Färre kränkningar	Systematiskt arbete med Veberödsvägen	Tydligare systematik inom arbetslagens arbete med kränkningar	Arbetslagens analys samt kartläggning av kränkningar
Färre diskrimineringsärenden	Kontinuerligt arbete med diskrimineringsgrunderna	Färre ärenden med koppling till diskrimineringsgrunderna	Årlig kartläggning av kränkningsärenden
Färre kränkningar	Förebyggande team	Förebyggande arbete mot kränkningar	Årlig kartläggning av kränkningar
Ökad kompetens kring konflikter	Workshop om grupprocesser	Förebyggande arbete mot kränkningar	Arbetslagens analyser
7-9: Färre kränkningar	Arbete med Veberödsvägen	Förebyggande arbete mot kränkningar	Arbetslagens analyser
Ökad trivsel på raster	Rastbod med material	Ökad trivsel, umgänge och aktivitet på rasterna.	Trivselenkäter
Systematik i DF Respons	Bli bättre på att avsluta ärenden i DR Respons	Lättare att följa upp ärenden.	Kartläggning av DF Respons
Ökad elevdelaktighet	Göra eleverna mer delaktiga i arbetet mot kränkningar	Förebyggande arbete som är mer förankrat hos eleverna	LUNK och trivselenkäter

4 Bilaga 1: Begrepp och definitioner

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program. En pojke nekas arbeta med pärlplattor pga sitt kön.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar eleven på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de barn/elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att barn/elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker elevens värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både personal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling:

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i barngruppen och vill inte lugna ner sig, pedagogen ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på gården/rasterna. Han är hellre

ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Förskolans/skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger pedagogern. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när eleven, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

5 Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet "Det är för hårt arbete för en tjej". [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på förskolan för att han är den ende killen som valt att vara med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala". Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i förskolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sin skola för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföstad av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn/elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra barnen/eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Personalen avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De

menar ju inget illa". [trakasserier]

- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några barn. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på slöjden med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom en klass inom anpassad grundskola, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra barn/elever ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från samlingen/klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar förskolan/skolan inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå här!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i förskolan/skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med och leka.
- James vill inte vända sig till sin pedagog eftersom pedagogen ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den

första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av

ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan/skolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina kamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes barngrupp/klass. Hon blir sårad när de andra kamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]

6 Bilaga 3